

e-NIEUWS 19-07-2012

e-NIEUWS

e-NIEUWS bestaat uit nieuwe artikelen en nieuwsberichten die eerder op de VTW-website hebben gestaan.

Leden en relaties van de VTW ontvangen e-NIEUWS automatisch en hoeven zich niet aan te melden. Andere geïnteresseerden kunnen zich aanmelden via de website.

Bent u lid en ontvangt u toch geen e-NIEUWS dan is uw e-mailadres niet bij de VTW bekend. In dat geval wordt e-NIEUWS naar het algemene e-mailadres van de corporatie gestuurd.

Wilt u e-NIEUWS zelf ontvangen geef uw e-mailadres dan door aan de [ledenadministratie](#).

Inhoud

- [27 september 2012: Lustrumcongres VTW](#)
- [Nieuwe Woningwet aangenomen](#)
- [5 jaar corporatievisitatie tijdens symposium SVWN](#)
- [Het interne toezicht bij corporaties ondersteund](#)
- [De aanspreekbare commissaris](#)
- [Jaarverslag Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken](#)
- [Btw-behandeling commissariaten per 1 juli 2012 gewijzigd](#)
- [Beperking commissariaten per 1 januari 2013](#)
- [Aansprakelijkheidsverzekering bestuurders en commissarissen; hoe bent u verzekerd?](#)
- [WRR rapport 'Vertrouwen in Burgers'](#)
- [Doe mee met een essay!](#)
- [VTW komt naar u toe!, VTW te gast bij Wonen Zuidwest Friesland](#)
- [VTW-Workshopprogramma september-december 2012](#)
- [Regionale bijeenkomsten 2e helft 2012](#)
- [18 oktober 2012: TodT Limburg over 'Ketensamenwerking' en 'Bestuurlijk Aanbesteden'](#)

27 september 2012: Lustrumcongres VTW

De toekomst van het interne toezicht en de VTW!

De toekomst van corporaties en het interne toezicht is ongewis. Het toezicht bij corporaties ligt onder een vergrootglas. Vaak wordt naar de kwaliteit van het interne toezicht gewezen als er weer een incident heeft plaatsgevonden. Is dat terecht? Moet er een certificering of een verplicht permanent educatiesysteem van de commissarissen komen? Moeten slecht functionerende commissarissen worden geroyeerd? En wat is de rol van de VTW hierbij? Allemaal vragen die aan de orde kunnen komen tijdens het jubileumcongres.

Het VTW lustrumcongres biedt een ideaal podium om mee te denken – en praten! – over de toekomst van het interne toezicht bij woningcorporaties. Dit wilt u uiteraard niet missen!

En misschien kunt u zich laten inspireren door de buitenlandse corporate governance expert die is uitgenodigd.

Dagvoorzitter tijdens het lustrumcongres is **prof. drs. Jeroen Smit**, onderzoeksjournalist, hoogleraar Journalistiek aan de Rijksuniversiteit Groningen en auteur van 'Het drama Ahold' en 'De Prooi: Blinde trots breekt ABN Amro'. Jeroen Smit is per 1 september 2011 benoemd tot hoogleraar Journalistiek aan de Faculteit der Letteren van de Rijksuniversiteit Groningen.

Programma

12.30 – 14.00 uur   Ontvangst (met lunch)
14.00 – 17.00 uur   Congres (met pauze)

Keynote sprekers:

- Demissionair minister **Liesbeth Spies** (BZK) Toegezegd onder voorbehoud
- **Roger van Boxtel** (voorzitter Raad van Bestuur Menzis, lid Eerste Kamer)
- **Pauline van der Meer Mohr** (Voorzitter college van bestuur Erasmusuniversiteit Rotterdam, commissaris bij DSM en ASML)

Pauze

Visie vanuit leden en relaties van de VTW:

- Presentatie resultaten onderzoek onder leden en relaties door **Albert Kerssies** (directeur VTW).
- Schets meerjarenvisie VTW naar aanleiding van de onderzoeksresultaten door **Heino van Essen** (voorzitter VTW) en paneldiscussie met **Marc Calon** (Aedes), **Eric Angenent** (NVBW), **Ronald Paping** (Nederlandse Woonbond), **Jan van der Moolen** (CFV), **Birgit van Hoessel** (WSW).

Afsluitende toespraak door spraakmakende spreker met verrassende meningen uit het internationale governancenetwerk

17.00 – 18.00 uur   Afsluitend hapje en drankje

Download de [folder](#) met het programma.

Lustrumbundel

Deelnemers aan het congres ontvangen de speciale lustrumbundel. Deze bevat interviews met een aantal commissarissen en bestuurders over de toekomst van het interne toezicht en de winnende essays van de wedstrijd die de VTW heeft uitgeschreven (zie het [artikel](#) in deze nieuwsbrief).

Kosten en aanmelding

De kosten voor commissarissen die VTW lid zijn en hun bestuurders bedragen EUR 95. Niet leden betalen EUR 295. Aanmelden kan door het sturen van een mail naar bureau@vtw.nl onder vermelding van naam en adresgegevens. VTW-leden kunnen zich ook online aanmelden via [Leden login](#) op de website van de VTW.

Tweede Kamer stemt unaniem in met nieuwe Woningwet

Na 10 jaar politiek debat nam de Tweede Kamer donderdagavond 5 juli unaniem de Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting aan. De nieuwe Woningwet behandelt onder meer het werkdomein van corporaties, de relatie met de gemeenten, het toezicht, de betrokkenheid van huurders en de gevolgen van de Europese beschikking over staatssteun.

In onderstaand artikel wordt ingegaan op de veranderingen die de nieuwe Woningwet betekenen voor het interne toezicht en de governance.

Kwaliteit interne toezicht

De Woningwet stelt een aantal eisen aan de leden van de RvT om de kwaliteit van het toezicht langs deze weg te kunnen borgen. Voor een deel betreft het onderdelen die nu al deel uitmaken van de Governancecode Woningcorporaties.

De positie van een bindende voordracht vanuit de huurdersorganisaties waarbij huurders niet worden uitgesloten, is in de wet vastgelegd.

Het amendement van de PvdA om de gemeente het recht te geven voordrachten te doen voor de RvT's van woningcorporaties is verworpen.

In de Woningwet is opgenomen dat de minister - net zoals de RvT zelf - de Ondernemingskamer kan verzoeken één of meer leden van de RvT te ontslaan indien deze niet in het belang van de volkshuisvesting handelen of wensen te handelen.

In aanvulling op het stichtingen- en verenigingsrecht is een aantal aanvullingen en wijzigingen in de Woningwet opgenomen. Een deel hiervan stond ook al in het BBSH. Enkele nieuwe verplichtingen zijn vooral gericht om het "meer ogen principe" binnen de corporatie te borgen, zoals het benoemen van drempelbedragen waarover voorafgaand instemming van de RvT nodig is en de verantwoording in voorgenomen en gedane activiteiten.

Door het aangenomen [amendement \(32769 nr. 56\)](#) van de PvdA moet besturen voor investeringen boven de 3 miljoen euro - in plaats van 10 miljoen euro zoals door de minister voorgesteld - goedkeuring van de RvT hebben. Hiermee worden de risico's verkleind en de investeringsbevoegdheid van de bestuurder in lijn gebracht met vergelijkbare sectoren.

Governancecode Woningcorporaties algemeen verbindend

De Algemene Vergadering van de VTW stemde in het najaar van 2010 voor het algemeen verbindend verklaren van de Governancecode Woningcorporaties inclusief de Sectorbrede beloningscode bestuurders woningcorporaties en de Honoreringscode commissarissen. De VTW heeft de afgelopen anderhalf jaar hiervoor een lobby gevoerd. Door de aangenomen amendementen van het CDA en D66 wordt de Governancecode Woningcorporaties via de Woningwet bij Algemene Maatregel van Bestuur verplicht gesteld voor alle woningcorporaties en moeten alle corporaties zich verplicht eens in de vier jaar laten visiteren ([amendement 32796 nr. 100](#) en [amendement 32796 nr. 31](#)).

Actieve informatieplicht intern-extern toezicht

De VTW is van mening dat de (directe) relatie tussen het interne en externe toezicht in de Woningwet te summier wordt beschreven. Zij heeft altijd gepleit voor een gestructureerde relatie tussen het externe en interne toezicht met een directe informatie uitwisseling. Door het aangenomen [amendement \(32769 nr. 59\)](#) van de Christen Unie wordt een actieve informatieplicht voorgesteld tussen het intern en het extern toezicht voor bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te bepalen situaties. Dit zorgt ervoor dat beide toezichthouders hun taak beter kunnen uitoefenen en wordt voorkomen dat één van de toezichthouders te laat wordt betrokken bij een situatie waar de andere toezichthouder reeds van op de hoogte is.

Burgemeester en wethouders geen commissaris

Voor ambtenaren geldt dat ze commissaris mogen zijn mits ze werken voor een overheid die geen belangen heeft in het werkgebied van de betreffende corporatie.

In het voorstel van de minister was het burgemeester- en wethouderschap onverenigbaar met het lidmaatschap van de RvT. Door het aangenomen [amendement \(32769 nr. 45\)](#) van de Christen Unie kunnen burgemeesters en wethouders niet commissaris zijn van een RvT bij een corporatie die gevestigd en/of actief is binnen de betreffende gemeente.

Burgemeesters en wethouders zullen zich ook moeten terugtrekken als commissaris als het werkgebied van de corporatie wordt vergroot en hun gemeente hierdoor onder het werkgebied gaat vallen.

Verklaring directieleden, bestuurders en toezichthouders

Door het aangenomen [amendement \(32769 nr. 69\)](#) van de SP wordt een verklaring voor directieleden, bestuurders en toezichthouders verplicht. Hieruit moet blijken dat de betreffende personen niet eerder te maken hebben gehad met een aanwijzing of maatregel voor falend beleid of toezicht, en dat zij nooit voor financieel-economische antecedenten zijn vervolgd.

Falende bestuurders en toezichthouders

Door het aangenomen [amendement \(32769 nr. 61\)](#) van de PVV is een eerder lidmaatschap van het bestuur of de RvT van een corporatie onverenigbaar is met het lidmaatschap van het bestuur of de RvT, indien ten tijde van dat lidmaatschap is ingegrepen middels een aanwijzing of maatregel wegens een slechte bedrijfsvoering.

5 jaar corporatievisitatie tijdens symposium SVWN

Op 29 augustus 2012 organiseert de Stichting Visitatie Woningcorporaties Nederland (SVWN) een symposium onder de titel: '5 jaar maatschappelijke visitatie: waarde en toekomst'. Op dit symposium worden de uitkomsten gepresenteerd van het onderzoek '5 jaar corporatievisitatie' dat is uitgevoerd door prof. dr. ir. Marja Elsinga van het OTB Delft.

Scores op de onderdelen Governance

De gemiddelde scores van 68 corporaties die met 4.0 zijn gevisiteerd op de onderdelen van Governance zijn als volgt:

	Gemiddelde score	Hoogste score	Laagste score
Besturing: Plan	6,4	9,0	4,0
Besturing: Check	6,5	9,0	4,0
Besturing: Act	6,7	9,0	4,0
Intern toezicht: functioneren RvC	6,6	8,0	5,0
Intern toezicht: Toetsingskader	6,4	8,0	3,5
Intern toezicht: Toepassing Governancecode	6,6	8,0	2,0
Externe legitimatie	6,6	9,0	3,5

Deze uitkomsten laten zien dat het intern toezicht nog niet overal voldoet aan de basisvereisten van goed intern toezicht. Wij hopen dat de betreffende Raden van Commissarissen/Toezicht gepaste maatregelen zullen nemen om het interne toezicht wel op het juiste niveau te krijgen en te houden.

Visitatie verplicht voor alle woningcorporaties

De Tweede Kamer nam op 5 juli bij de stemming over het wetsvoorstel Herzieningswet toegelaten instellingen volkshuisvesting (nieuwe Woningwet) een [amendement \(32796 nr. 31\)](#) aan van de leden Van Bochove (CDA) en Berndsen (D66) dat alle woningcorporaties verplicht tot visitatie. Dit betekent dat ook woningcorporaties die geen lid zijn van Aedes en/of de VTW, zich straks eens per vier jaar moeten laten visiteren.

De visitatie betreft een onderzoek naar:

- a) de resultaten van haar werkzaamheden, zowel uit het oogpunt van het belang van de volkshuisvesting als van het maatschappelijke belang van die werkzaamheden, en
- b) de wijze waarop de belanghebbenden in de gelegenheid zijn gesteld invloed uit te oefenen op het beleid en op de kwaliteit van de governance.

Het amendement bepaalt ook dat de Raad van Toezicht het visitatierapport dient te voorzien van zijn zienswijze.

Gevolgen voor het visitatiestelsel

De komende tijd moet duidelijk worden wat de verdere consequenties van het amendement zijn op de organisatie van de visitatie.

Het interne toezicht bij corporaties ondersteund

De kwaliteit van het interne toezicht is van groot belang voor het goed functioneren van een woningcorporatie. Voor het uitoefenen van goed intern toezicht, zijn interne toezichthouders ook afhankelijk van de wijze waarop anderen hun rol vervullen. Op verzoek van de VTW is door professor Johan Conijn een [notitie](#) opgesteld - 'Het interne toezicht bij corporaties ondersteund' - over de wijze waarop interne toezichthouders bij woningcorporaties beter ondersteund kunnen worden bij het uitoefenen van hun toezichthoudende taak. Dit document is een samenvatting van de notitie. Wij hopen dat deze notitie een bijdrage kan leveren aan de verdere professionalisering van het interne toezicht.

Conijn heeft vier actoren geselecteerd die het interne toezicht bij woningcorporaties (kunnen) ondersteunen: het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), het Centraal Fonds Volkshuisvesting (CFV), het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) en de accountant.

Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De minister van BZK is belast met het externe volkshuisvestelijke toezicht, waarbij het uitgangspunt is dat hij daarbij reageert op signalen van andere partijen. Als de minister vanuit zijn verantwoordelijkheid van externe volkshuisvestelijke toezichthouder kaders, normen of 'best practices' formuleert aan de hand waarvan hij het volkshuisvestelijke toezicht uitoefent, geeft dat het interne toezicht handvatten om de eigen toezichtrol beter in te vullen.

Centraal Fonds Volkshuisvesting

Het CFV is de externe financiële toezichthouder van de corporatiesector. Het CFV heeft een sterke bijdrage geleverd aan de professionalisering van het interne toezicht. Op een aantal onderdelen kan de organisatie het interne toezicht bij woningcorporaties nog beter ondersteunen:

- Het is gewenst dat de beoordelingsmethodiek om de financiële positie van een corporatie te beoordelen transparanter en beter te voorspellen wordt voor het interne toezicht.
- Er moet een betere aansluiting zijn tussen de waarderingsgrondslagen die het CFV hanteert en de grondslagen die bij de jaarrekening worden gebruikt; dit vergemakkelijkt het interne toezicht.
- Een waardering op basis van marktwaarde in plaats van bedrijfswaarde geeft het interne toezicht beter inzicht in het ongewenst weglekken van vermogen.
- De ontwikkeling van een goede benchmark, samen met anderen, kan het interne toezicht beter inzicht geven in de efficiëntie van de corporatie.

Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het WSW beoordeelt de kredietwaardigheid van corporaties voor het aantrekken van financiering. Over het algemeen heeft het WSW geen reguliere contacten met de interne toezichthouder. Het WSW kan commissarissen beter ondersteunen door een actiever beleid te voeren om interne toezichthouders - mondeling - te informeren over de kredietwaardigheid en de resultaten van de individuele risicoclassificatie.

De accountant

In opdracht van de interne toezichthouder is de accountant belast met het controleren van de jaarrekening. Bij het opstellen van de jaarrekening zijn de richtlijnen van de Raad van de Jaarverslaggeving (RJ) bepalend. Zoals aangegeven sluiten de waarderingsgrondslagen van de RJ niet aan bij die van het CFV. De accountant zou het interne toezicht beter kunnen ondersteunen als:

- De richtlijnen zodanig worden aangepast dat de waarderingsgrondslagen van de jaarrekening aansluiten bij die van het CFV.
- Het interne toezicht ook vertegenwoordigd is in de RJ-werkgroep die voorstellen formuleert voor de specifieke richtlijn voor corporaties, om zo te borgen dat de voorstellen van die werkgroep beter aansluiten bij de behoeften van het interne toezicht.

Algemene aanbevelingen

Voor een verdere verbetering van het interne toezicht bij woningcorporaties zijn in aansluiting op het voorafgaande de volgende aanbevelingen te doen.

1. Als de minister de directe verantwoordelijkheid voor het volkshuisvestelijke toezicht blijft behouden, zoals in de Herzieningswet is voorgesteld, is het gewenst dat daar ook inhoud aan wordt gegeven. Als daartoe de mogelijkheden of de bereidheid ontbreken, heeft het de voorkeur om het volkshuisvestelijke toezicht samen te voegen met het financiële toezicht onder één Woonautoriteit met voldoende sanctiemogelijkheden.
2. Good governance bij woningcorporaties is dermate belangrijk dat hier een duidelijke verantwoordelijkheid ligt voor de wetgever. Aan deze verantwoordelijkheid kan inhoud worden gegeven met een afzonderlijk artikel in de Herzieningswet. Dat zou als volgt kunnen luiden: *“Onze minister geeft voorschriften voor de wijze waarop toegelaten instellingen gehouden zijn principes van goed bestuur na te leven. De nadere uitwerking van deze voorschriften zal bij algemene maatregel van bestuur worden gegeven.”* Vervolgens bevat de algemene maatregel van bestuur al die voorschriften die de minister wenst over te nemen uit de Governancecode Woningcorporaties, dan wel andere voorschriften die (nog) niet in de code staan. De externe toezichthouder is dan ook in het kader van zijn toezichtfunctie gehouden te zorgen voor de naleving van de voorschriften, met eventuele sancties bij schending.
3. De externe toezichthouders en het WSW dienen beleid te ontwikkelen ten aanzien van de informatie-uitwisseling met de interne toezichthouder. Als deze actoren kennis hebben van informatie die relevant is voor het interne toezicht, hebben zij een ‘brengplicht’ van deze informatie naar de interne toezichthouder, als dat nodig is zelfs buiten de bestuurder om.
4. In de Governancecode dienen bepalingen te worden opgenomen over een periodiek overleg tussen de externe toezichthouders en het WSW enerzijds, en interne toezichthouders anderzijds. Hiermee wordt ook de verantwoordelijkheid van het interne toezicht om informatie-uitwisseling tot stand te brengen vastgelegd.
5. Het externe toezicht dient ook een beoordelingskader te ontwikkelen voor de professionaliteit en het functioneren van de Raad van Commissarissen. Dit kader biedt interne toezichthouders een handreiking voor verdere professionalisering en verbetering van het eigen functioneren. Op basis van een dergelijk kader dienen externe toezichthouders de interne toezichthouders ook periodiek te beoordelen.
6. De waarderingsgrondslagen op basis waarvan de jaarrekening wordt opgesteld, moeten in overeenstemming zijn met de waarderingsgrondslagen van de externe financiële toezichthouder.
7. De waardering van het woningbezit op basis van marktwaarde is gewenst, aangezien daardoor beter inzicht ontstaat in het eventueel weglekken van maatschappelijk kapitaal.

De aanspreekbare commissaris

Op verzoek van de VTW is de SEV gestart met het experiment ‘de aanspreekbare commissaris’. Doelstelling van het experiment is het ontwikkelen, uitwerken en testen van methodieken waarmee interne toezichthouders hun maatschappelijke aanspreekbaarheid kunnen formaliseren en versterken. Hoe geeft de Raad van Commissarissen invulling aan de relatie met haar maatschappelijke omgeving?

Ook verwijzen naar de relevantie van dit experiment in relatie tot de herziening Woningwet, artikel 31, waarin staat: “Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de toegelaten instelling en de door haar in stand gehouden onderneming, naar het te behartigen maatschappelijke belang en naar het belang van de betrokken belanghebbenden.”

Lees het artikel [‘De aanspreekbare commissaris’](#) in Het Experiment - 2/2012.

Jaarverslag Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken

In het eerste jaar sinds de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken is gestart, zijn vier serieuze verzoeken om (vertrouwelijk) advies binnengekomen. Daarnaast is er een aantal telefonische consulten geweest die door de ambtelijk secretaris van de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken konden worden afgehandeld.

De verzoeken om advies zijn op verschillende wijze door de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken behandeld. Centraal daarbij stond het helpen van de verzoekende partij met het in kaart brengen en interpreteren van de feiten. Op basis daarvan kon deze in samenspraak met leden van Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken de noodzakelijke acties in gang zetten.

Lees het [jaarverslag 2011](#) van de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken over de werkzaamheden in het eerste jaar van het bestaan.

Doel van de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken

De VTW heeft per 1 januari 2011 de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken in het leven geroepen, die onafhankelijk van de VTW opereert. De Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken heeft onder meer ten doel het met raad ondersteunen van de Raad van Commissarissen of de Raad van Toezicht van een woningcorporatie of van een individueel lid wanneer zij een vermoeden van een onenigheid of misstand constateren.

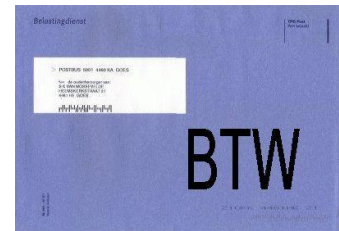
De VTW heeft bewust een mogelijkheid gecreëerd voor commissarissen en toezichthouders van een woningcorporatie om in vertrouwelijkheid met de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken te kunnen spreken. Toegang tot de adviesgroep is laagdrempelig en gevoelige dossiers kunnen in volstrekte vertrouwelijkheid worden besproken. De leden van de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken hebben ieder op hun eigen terrein verstand van de woningcorporatiesector en beschikken over ruime ervaring.

Het oprichten van de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken is door het Ministerie van BZK goed ontvangen.

Ga naar de [website van de VTW](#) voor meer informatie over: de samenstelling van de Adviesgroep Bestuurlijke Vraagstukken, wie een verzoek kan indienen, wanneer en hoe.

Btw-behandeling commissariaten per 1 juli 2012 gewijzigd

De btw-behandeling van commissariaten is per 1 juli 2012 gewijzigd. Onder druk van een Brusselse inbreukprocedure en de dreiging van een rechtszaak bij het Europese Hof van Justitie heeft het Rijk besloten om te voldoen aan de Europese eis de btw-behandeling van commissariaten aan te passen zodat een commissaris al bij één commissariaat wordt beschouwd als btw-ondernemer.

Tot 1 juli 2012 bestond een goedkeuring voor personen die maximaal vier commissariaten vervulden. In dat geval werd de commissaris niet als btw-ondernemer gezien. Hij hoefde dan geen btw te voldoen over de ontvangen honorering, maar mocht ook geen btw in aftrek brengen op gemaakte kosten. Vervulde de commissaris meer dan vier commissariaten dan was hij wel btw-ondernemer.

Lees de [notitie](#) die Deloitte, op verzoek van de VTW en de toezichthoudersverenigingen van maatschappelijke organisaties in de zorg, het onderwijs en de kinderopvang, heeft opgesteld. Hierin wordt ingegaan op de beleidswijziging en gevolgen die dit in de praktijk heeft voor zowel de instelling als de commissaris. De notitie bevat tevens een praktisch stappenplan. Voor 1 januari 2013 zal een meer uitgewerkte handleiding voor de commissaris beschikbaar komen.

Overgangsregeling tot 1 januari 2013

Bij wijze van overgangsregeling zal – zonder nadere voorwaarden – een beroep op de goedkeuring tot 1 januari 2013 mogelijk blijven. De VTW heeft, samen met de toezichthoudersverenigingen van maatschappelijke organisaties in de zorg, het onderwijs en de kinderopvang, de Tweede Kamer per [brief](#) verzocht om een uitzondering of een aparte regeling te maken voor toezichthouders van maatschappelijke organisaties, en als dit niet kan de overgangsregeling (tot 1 januari 2013) te verlengen tot 1 januari 2014.

Verder zullen bovengenoemde toezichthoudersverenigingen in overleg treden met het Ministerie van Financiën om tot een administratieve lastenverlichting te komen.

Honorering commissaris in- of exclusief btw

De '[Honoreringscode commissarissen](#)' geeft geen antwoord op de vraag of de honorering die de commissaris ontvangt in- of exclusief btw is. De commissie Meijerink die de honoreringscode heeft opgesteld vindt dit een verantwoordelijkheid van de individuele commissaris, de Raad van Commissarissen en de corporatie.

In februari 2012 heeft de VTW haar leden opgeroepen om als Raad van Commissarissen in overleg met het bestuur van de woningcorporatie een onderbouwde keuze te maken over de vergoeding van de btw aan commissarissen en deze afspraak vast te leggen. Het advies van het VTW-bestuur hierbij was de door de commissaris te ontvangen honorering plus btw bij elkaar opgeteld niet hoger te laten zijn dan het maximum van de zwaartegroep waarin de betreffende commissaris valt.

Nu de nieuwe btw-behandeling een feit is, beraadt het VTW-bestuur zich op dit eerder afgegeven advies en zal de VTW in overleg treden met de Nederlandse Vereniging Bestuurders Woningcorporaties om tot een gezamenlijk en aangepast advies over de verdeling van de btw-last bij commissariaten te komen. Het advies van het VTW-bestuur zal dit najaar worden voorgelegd aan de algemene vergadering. Dit is nog ruim voor het aflopen van de voorgenomen overgangsregeling per 1 januari 2013.

Beperking commissariaten per 1 januari 2013

Minister Opstelten (Veiligheid en Justitie) streeft ernaar om het wetsvoorstel tot wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (Wet Bestuur en Toezicht) per 1 januari 2013 in werking te laten treden. De eerdere ingangsdatum van 1 juli 2012 blijkt niet haalbaar. Dit werd duidelijk bij de stemming in de Tweede Kamer over de reparatiewet. Of de ingangsdatum van 1 januari 2013 daadwerkelijk gehaald zal worden, is afhankelijk van de behandeling van de reparatiewet in de Eerste Kamer. Het voorbereidend onderzoek door de Eerste Kamercommissie voor Veiligheid en Justitie vindt plaats op 11 september 2012.

Het door de beide Kamers aangenomen wetsvoorstel bevat een door de Tweede Kamer aangenomen amendement dat bepaalt dat een persoon niet tot bestuurder of commissaris kan worden benoemd bij een "grote" rechtspersoon wanneer hij al een maximum aantal commissariaten vervult - 2 voor een bestuurder en 5 voor een commissaris, waarbij het voorzitterschap dubbel telt - bij andere "grote" rechtspersonen.

Lees het [artikel](#) dat eerder op de website van VTW verscheen voor meer informatie over: wat wordt verstaan onder "grote" rechtspersonen, de beperkingen die de wet stelt ten aanzien van het maximum aantal commissariaten en welke commissariaten niet meetellen voor het maximum.

Reparatiewet voor toezichthoudende functies bij stichtingen

Op 5 juli jl. heeft de Tweede Kamer de reparatiewet Bestuur en Toezicht aangenomen. Via deze reparatiewet wordt een uitzondering gemaakt voor toezichthoudende functies bij stichtingen die primair zijn gericht op bijvoorbeeld kerkelijke, charitatieve en culturele doelstellingen; deze tellen niet mee voor het wettelijk toegestane aantal commissariaten. De beperking van commissariaten bij stichtingen geldt door de reparatiewet alleen voor stichtingen die verplicht onder het jaarrekeningenrecht vallen. Dat wil zeggen stichtingen met een onderneming en stichtingen die op grond van bijzondere wetgeving verplicht zijn om het jaarrekeningenrecht toe te passen, zoals ziekenhuizen en woningbouwcorporaties. Dit betekent dat toezichthoudende functies bij woningcorporaties en ziekenhuizen die de rechtsvorm stichting hebben, meetellen voor het wettelijk toegestane aantal commissariaten. Toezichthoudende functies bij woningbouwverenigingen tellen niet mee.

Uitzondering tijdelijke benoeming door Ondernemingskamer

De diverse amendementen die tijdens de behandeling van de reparatiewet in de Tweede Kamer in april 2012 zijn ingediend om de beperking van het aantal bestuursfuncties en commissariaten te verruimen, respectievelijk aan te scherpen, zijn vrijwel allemaal verworpen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het amendement dat de regeling uitbreidt tot verenigingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen. Dat betekent dat de reikwijdte beperkt blijft tot grote NV's, BV's en stichtingen.

Het [amendement](#) van de VVD waarin een uitzondering geldt op het maximum aantal functies in geval van een tijdelijke benoeming als bestuurder of commissaris door de Ondernemingskamer, is als enige amendement wel door de Tweede Kamer aangenomen.

Aansprakelijkheidsverzekering bestuurders en commissarissen

Hoe bent u verzekerd?

De aansprakelijkheidsverzekering voor bestuurders en commissarissen is een verzekering die het privé vermogen van bestuurders en commissarissen van rechtspersonen beschermt tegen het risico dat zij persoonlijk (en in hun privévermogen) aansprakelijk worden gesteld voor schade door fouten, verzuimen of nalatigheden bij het uitoefenen van hun functie.

De VTW zou graag meer inzicht willen hebben in de verzekeringen die zijn afgesloten. Hiertoe roept zij voorzitters van Raden van Commissarissen/Toezicht op om via dit [invulformulier](#) een aantal vragen te beantwoorden.

Lees ook de [notitie](#) van Pelikan Key Legal Consultancy B.V. over Aansprakelijkheid van toezichthouders bij woningcorporaties.

WRR rapport 'Vertrouwen in Burgers'

Een maand geleden publiceerde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) haar laatste rapport met de titel: '[Vertrouwen in Burgers](#)'. Het rapport beschrijft de kloof tussen de overheid en de burgers in Nederland. De reikwijdte van het rapport gaat echter veel verder. Het is een inspiratiebron voor bestuurders en managers bij corporaties en in de zorg. Hoe gaan zij om met hun huurders en hun cliënten? Verder kan het corporaties en zorgorganisaties helpen om te gaan met de (lokale) overheid. En daarnaast geeft het rapport duiding aan het onbegrip tussen burgers en gemeenten en biedt het handvatten voor verbetering, vanuit de gedachte dat een levende democratie onderhoud behoeft.

WRR

De kern van het rapport gaat over burgerparticipatie met een netwerkbenadering. Lees de [boekbespreking](#) van Theo Stubbé van Blauw B.V. om een beeld te krijgen over dit onderwerp, zodat u wellicht verleid wordt tot het lezen van het gehele rapport in de zomervakantie.

Doe mee met een essay!

Al acht inzendingen ontving de VTW voor de essaywedstrijd die zij heeft uitgeschreven in het kader van haar 10- jarig lustrum en om het denken over intern toezicht te stimuleren. **Onderwerp van het essay: Hoe ziet het toezichtstelsel woningcorporaties er in 2020 uit? Is het huidige stelsel voldoende toekomstbestendig of zullen fundamentele wijzigingen in het toezicht nodig zijn? Hoe zou een vernieuwd stelsel er uit moeten zien en welke rol vervult het interne toezicht respectievelijk de commissaris daarin? En hoe verhouden intern en extern toezicht zich daarbij tot elkaar?**

Meedoen? Inzenden tot 1 augustus 2012

U hebt nog heel even om uw visie op de toekomst van het toezicht op woningcorporaties aan het beeldscherm toe te vertrouwen (maximaal 5 A4tjes). Sturen naar: bureau@vtw.nl onder vermelding van Essaywedstrijd. De VTW wordt eigenaar van de inzendingen. De 3 winnende essays worden gepubliceerd in de lustrumbundel die zal verschijnen ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de VTW, in september 2012.

Jury

De inzendingen worden beoordeeld door een jury van experts op het gebied van governance en de corporatiesector. Samenstelling jury:

- **Koos Parie** - Is 25 jaar werkzaam in de volkshuisvesting. Tot 2000 werkte hij bij de Nationale Woningraad (één van de rechtsvoorgangers van Aedes), onder meer als statutair directeur. De laatste 10 jaar is hij als adviseur verbonden aan ORKA-Advies. Hij adviseert woningcorporaties en vervult op tijdelijke basis bestuursfuncties bij corporaties. Vorig jaar werd hij door Minister van der Laan aangesteld als extern commissaris bij de in opspraak geraakte corporatie SGBB. Daarnaast is hij commissaris bij een corporatie. Koos is coauteur van de VTW-publicatie 'Naar een toezichts- en toetsingskader voor woningcorporaties'.
- **Carla van de Wiel** – Is algemeen directeur van woningcorporatie Vidomes. Daarvoor was zij 4,5 jaar werkzaam als directeur Onderzoek & Behandeling in het Groene Hart Ziekenhuis in Gouda en werkte zij 5 jaar als senior manager in de adviesgroepen Volkshuisvesting en Gezondheidszorg bij PricewaterhouseCoopers. Carla was ook senior consultant bij Vannimwegen, vooral binnen de volkshuisvesting en de ambulancesector, en toezichthouder bij woningcorporatie Zayaz in Den Bosch.
- **Maarten Hage** – Is sinds 1 oktober 2011 partner bij CPI Governance adviseur op het gebied van good governance en risicomanagement. Voor CPI was Maarten afdelingshoofd Governance & Accounting bij De Nederlandsche Bank (DNB). Hij heeft in zijn jaren bij DNB ruime ervaring opgebouwd met de internationale regelgeving en toezicht op het gebied van corporate governance. Voor zijn periode bij DNB was Maarten als consultant verbonden aan PricewaterhouseCoopers binnen de Global Risk Management Solutions praktijk in Amsterdam. Hij is auteur van o.a. het boek 'Nieuw perspectief op corporate governance; De renaissance van de financiële sector'.

Meer informatie over de essaywedstrijd is te vinden in de [folder](#).

VTW komt naar u toe!

VTW te gast bij Wonen Zuidwest Friesland

In 2012 zijn er tot nu toe een vijftal bijeenkomsten met een Raad van Commissarissen/Toezicht geweest waarbij de directeur van de VTW werd uitgenodigd om zijn visie op het interne toezicht te geven en dat te spiegelen aan de werkwijze en zienswijze van de uitnodigende corporatie.

Op maandag 9 juli 2012 was Albert Kerssies te gast bij de Raad van Commissarissen van Wonen Zuidwest Friesland. De Raad van Commissarissen en de bestuurder hebben de afgelopen jaren een goed systeem van bestuur en toezicht ontwikkeld. Maar onder het motto 'het kan altijd beter' is besloten om samen met de directeur van de VTW de praktijk van bestuur en toezicht langs de Governancemeetlat te leggen.

Aan de hand van de door de VTW op een rijtje gezette randvoorwaarden van goed intern toezicht (zie onder) werd de praktijk van bestuur en toezicht van Wonen Zuidwest Friesland besproken. In een interactief gesprek werden een aantal punten voor verdere verdieping bepaald. Het goed onderscheid maken tussen de verschillende rollen van de Raad van Commissarissen en het samen met de bestuurder ontwikkelen van een toetsingskader gekoppeld aan een adequate informatievoorziening werden onder meer als verdere ontwikkelpunten aangemerkt.

Randvoorwaarden voor goed intern toezicht

- Governancecode Woningcorporaties (geactualiseerd en aangescherpt per 1 juli 2011);
- [Criteria voor goed intern toezicht](#) (hard en zacht) zoals beschreven in de VTW brochure 'Intern toezicht. Het team en de spelers';
- Voldoende afstand van de Raad van Commissarissen ten opzichte van de bestuurder;
- En toch voldoende zicht op de corporatie;
- Drie rollen: werkgever, integraal toezichthouder, klankbord
-

- Profielen en deskundigheden zijn goed uitgebalanceerd, mede op basis van de VTW criteria;
- Cultuur en gedrag zijn op orde;
- Toetsingskader voor intern toezicht is aanwezig;
- Informatievoorziening is op orde en gekoppeld aan het toetsingskader;
- Raad van Commissarissen is aanspreekbaar door de belanghouders.

VTW-Workshopprogramma september-december 2012

Regelmatige bijscholing van commissarissen om het kennisniveau te laten aansluiten bij de ontwikkelingen in het toezicht en de corporatiesector is noodzakelijk. De VTW biedt daarvoor een compleet workshopprogramma aan – incompanyworkshops, workshops voor commissarissen van grote corporaties en de workshops in Utrecht - expliciet gericht op woningcorporaties, dat jaarlijks wordt geactualiseerd en aansluit bij recente ontwikkelingen. Deelnemers zijn over het algemeen erg tevreden over de kwaliteit van de workshops en beoordelen deze als 'goed' tot 'zeer goed'.

Incompanyworkshops - NIEUW

De VTW biedt aan Raden van Commissarissen/Toezicht de gelegenheid om incompanyworkshops aan te vragen. Deze worden op basis van specifieke wensen van een Raad op maat samengesteld uit de reguliere workshops. Hierbij zijn (bijna) alle combinaties van onderdelen uit de verschillende workshops mogelijk. Bij aanvullende wensen denkt de VTW graag mee over een gepaste oplossing. De concrete invulling wordt in overleg tussen de VTW en de betreffende Raad van Commissarissen/Toezicht (en de bestuurder) ingevuld.

Workshops voor commissarissen van grote corporaties

Speciaal voor leden van Raden van Commissarissen/Toezicht van woningcorporaties vanaf ongeveer 15.000 verhuureenheden organiseert de VTW in samenwerking met Governance University in het najaar van 2012 en in het voorjaar van 2013 een tweedaags programma met workshops in Doorn. Het programma is erkend door Cedeo en Nivra en geeft 15 PE-punten en vindt plaats op 10 oktober en 31 oktober 2012 en op 6 februari en 13 maart 2013. In de workshops is veel aandacht voor het uitwisselen van ervaringen en 'best practices' op specifieke, door de deelnemers zelf aangegeven onderwerpen. [Meer informatie over het programma](#). Voor deze workshops kunt u zich online aanmelden via [Leden login](#) op de website van de VTW.

Workshops

In de tweede helft van 2012 biedt de VTW workshops aan in Utrecht. De workshops zijn ingedeeld in vier categorieën.

Basis - Gericht op het verkrijgen van kennis en het verdiepen van inzichten waarover iedere commissaris moet beschikken.

- [Basiskennis voor toezicht op financiën](#) (29 november 2012, 10.00 - 18.00)
- [Corporate governance en de rol van de RvC](#) (17 december 2012, 16.15 - 21.00)
- [De wereld van de woningcorporatie](#) (30 oktober 2012, 16.00 - 21.00)
- [Projectontwikkeling en vastgoedtransacties](#) (1 oktober 2012, 09.30 - 18.00)

Verdieping - Verdergaande kennis en inzicht gericht op onderdelen van de functie van de commissaris.

- [Effectieve communicatie in de RvC](#) (11 december 2012, 16.00 - 21.00) - **NIEUW**
- [Risicomanagement](#) (18 september 2012, 15.30 - 21.00)
- [Toezichtkader, toetsingskader en informatievoorziening](#) (9 oktober 2012, 10.00 - 18.00)

Specialisatie - Gericht op commissarissen met een specifieke functie of taak binnen de Raad van Commissarissen.

- [Financiën voor specialisten](#) (21 november 2012, 09.30 - 18.00)

Actualiteit – Inkijk in nieuwe ontwikkelingen die voor de commissaris relevant zijn.

- **Financieringsconstructies voor woningcorporaties** (Deze workshop vindt plaats op een nog vast te stellen datum in november 2012 en behandelt de verschillende mogelijkheden die er zijn, hun voor- en nadelen en de wijze waarop risico's beheerst kunnen worden. Tevens zal worden ingegaan op eisen te stellen aan het treasurystatuut als toezichtkader.)

Introductie nieuwe commissarissen

VTW adviseert nieuwe commissarissen een 'tailor made' introductiepakket samen te stellen, waarbij onderstaande drie workshops als minimum vereiste worden voorgesteld:

- **De wereld van de woningcorporatie**, voor nieuwe commissarissen die de volkshuisvestingssector niet (goed) kennen.
- **Corporate governance en de rol van de RvC**, voor nieuwe commissarissen die geen of weinig ervaring hebben met de functie van toezichthouder.
- **Basiskennis voor toezicht op financiën**, voor commissarissen die weinig of geen ervaring hebben met financiën en/of die de volkshuisvestingssector met zijn specifieke financiële regels en mechanismen niet kennen.

Beperkte omvang

De omvang van het aantal deelnemers per workshop is beperkt tot maximaal 15 personen en voor de workshop 'Effectieve communicatie in de RvC' tot 12. Daardoor is het mogelijk niet alleen kennis over te dragen, maar is er ook ruimte voor verdieping van inzichten en discussies waarin deelnemers met elkaar ervaringen uitwisselen.

Aanmelding

U kunt zich online aanmelden voor de workshops via [Leden login](#) op de website van de VTW.

Regionale bijeenkomsten bestuur en intern toezicht 2e helft 2012

In 2012 zijn er zeven regionale themabijeenkomsten over het samenspel tussen bestuurder en Raad van Commissarissen. Hoe doe je dat in deze roerige tijden? De weerbarstige praktijk laat zien dat er in het intern toezicht lastige dilemma's kunnen ontstaan. De VTW en Aedes organiseren de bijeenkomsten. Ruim 150 toezichthouders en bestuurders bezochten de bijeenkomsten in Amsterdam, Limbricht en Arnhem.

Sprekers

Jaap van Manen (onder andere Hoogleraar Corporate Governance, commissaris DNB, Lid Monitoring Commissie Corporate Governance Code) en Koos Parie (ervaren bestuurder en toezichthouder) bespreken dilemma's en geven handreikingen.

Programma

17.30 uur Ontvangst met broodjes

18.00 uur Inhoudelijk programma

- Welkom door Jan Boeve (directeur Aedes) en Albert Kerssies (directeur VTW)
- 'Hoe werkt het samenspel tussen bestuurder en commissaris in deze roerige tijden?' door Koos Parie
- 'Dilemma's over bestuurlijke vraagstukken en hoe hiermee om te gaan in de praktijk, gekoppeld aan de randvoorwaarden en de praktijk van goed intern toezicht' door Jaap van Manen

20.15 uur Afsluitende borrel (tot ongeveer 21.00 uur)

Data en locaties tweede helft 2012

- 11 oktober - Van der Valk Hotel Assen, Assen
- 25 oktober - Hotel 's-Hertogenbosch-Vught, Vught
- 22 november - Airport Hotel (Regardz), Rotterdam
- 13 december - Grand Hotel Wientjes, Zwolle

Voor wie?

De bijeenkomsten zijn toegankelijk voor VTW-leden en directeur-bestuurders van corporaties (Aedes-leden). Aan deelname zijn geen kosten verbonden.

Aanmelden en informatie

VTW-leden kunnen zich aanmelden via [Leden login](#) op de website van de VTW of het volledig ingevulde aanmeldingsformulier uit de schriftelijke uitnodiging opsturen naar het VTW-bureau. Voor meer informatie kunnen VTW-leden contact opnemen met Danielle Eroglu (030 - 25 25 785).

---

18 oktober 2012: TodT Limburg over 'Ketensamenwerking' en 'Bestuurlijk Aanbesteden'

De groep Toezichthouders om de Tafel Limburg komt 18 oktober 2012 om 17.00 uur bijeen. Een spreker zal vanuit vastgoedoptiek ingaan op het thema 'Ketensamenwerking' en een spreker zal vanuit gemeentelijk perspectief het thema 'Bestuurlijk Aanbesteden' belichten.

Gezien de actualiteit van de thema's zijn niet alleen commissarissen maar ook bestuurders uit de regio Limburg van harte welkom. Aanmelding kan via leo.urlings@home.nl.

Leren met en van elkaar

Het project Toezichthouders om de tafel startte vijf jaar geleden als een serie kleinschalige bijeenkomsten van groepen toezichthouders die met elkaar van gedachten wisselen rond de praktijk van het commissariaat. Het doel van Toezichthouders om de Tafel is 'leren met en van elkaar'. Op iedere bijeenkomst worden nieuwe ontwikkelingen in de sector besproken. De deelnemers ervaren Toezichthouders om de Tafel als een welkome aanvulling op het professionaliseringsaanbod van de VTW. Als voordelen worden genoemd: intervisieachtige setting, informeel en ongedwongen, vertrouwelijke sfeer, openheid, delen van kennis en problemen, uitwisselen van 'best practices' en kortere reistijd ten opzichte van landelijke VTW-bijeenkomsten.

Belangstelling?

Op dit moment zijn er 6 groepen actief in: Overijssel, Limburg, Zuid-Holland Zuid en Drechtsteden. Ook zijn er groepen speciaal voor jonge commissarissen en voor voorzitters uit de regio Zuid-Holland en Utrecht.

Wilt u ook deelnemen aan Toezichthouders om de Tafel in uw regio dan kunt u contact opnemen met onderstaande personen. Staat uw regio er niet bij en wilt u een groep in uw regio oprichten? Neem dan contact op met Albert Kerssies, directeur VTW (a.kerssies@vtw.nl). De VTW ondersteunt Toezichthouders om de Tafel in logistieke zin en levert informatie aan over actuele onderwerpen.

Regio	Contactpersoon	E-mailadres
Drechtsteden	De heer J. van Leeuwen	jan_van_leeuwen@zonnet.nl
Limburg	De heer drs. L.J. Urlings	leo.urlings@home.nl
Jonge commissarissen	Mevrouw drs. C.P.M. Doms	karin@wendmanagement.nl
Zuid-holland Zuid	De heer mr. E.G.J.M. Meijer	info@pklc.com
Overijssel	De heer J.A.M. Agterberg	fam.agterberg@wxs.nl
Voorzitters RvC Zuid-holland en Utrecht	De heer G.L. Verschoor	gert.verschoor@planet.nl

Als u geen e-NIEUWS van VTW meer wilt ontvangen, [klik hier](#).